

<p>فصل: اول درس: چهارم نام طراح: امین امینی زاده</p>	<p>به نام خدا معاونت آموزش متوسطه وزارت آموزش و پرورش دفتر آموزش متوسطه نظری دبیرخانه راهبردی کشوری علوم اجتماعی و سواد رسانه تولید شده در استان کرمان</p>	<p>محتوای نوشتاری کتاب جامعه شناسی ۲ سال تحصیلی: ۱۳۹۹-۱۴۰۰</p>
--	--	--

### عنوان درس: نمونه های فرهنگ جهانی (۲)

#### اهداف یادگیری:

- ۱- معرفی و تشریح فرهنگ اسلام و شناخت ویژگی های آن به عنوان نمونه ای از فرهنگ جهانی مطلوب
- ۲- درک ارزش های فراقومیتی و پیگیری سعادت کل بشر در اندیشه اسلامی
- ۳- شناخت مراحل تاریخی گسترش فرهنگ اسلامی و بررسی تحقق ارزش های اسلامی در عرصه عمل

#### انتظارات پس از مطالعه:

- ۱- دانش آموز به ظرفیت دین اسلام برای ساختن یک فرهنگ جهانی مطلوب پی ببرد و به شکوفایی این ظرفیت علاقه مند گردد.
- ۲- مراحل تاریخی گسترش عقاید و ارزش های اسلام را بشناسد و فرصت ها و محدودیت های هر مرحله را تحلیل کند. و در حد خود برای رفع موانع پیش رو گسترش فرهنگ اسلامی راهکار ارائه نماید.

#### نکات مهم درس:

ویژگی های دین اسلام (ابعاد هستی شناسی، انسان شناسی، معرفت شناسی) - مراحل گسترش فرهنگ اسلامی (نبوی، خلافت، استعمار، بیداری اسلامی)

#### توضیح درس:

یاد آوری:

در درس دوم تعریفی از فرهنگ جهانی یاد گرفتیم «فرهنگ هایی که از مرزهای جغرافیایی عبور می کنند و اختصاص به یک مکان خاصی نداشته باشند. فرهنگ جهانی گفته می شد» در درس سوم در مورد فرهنگ سلطه که یکی از نمونه های فرهنگ جهانی است را یاد گرفتیم. فرهنگ سلطه یک فرهنگ جهانی نامطلوب بود.

#### ویژگی های دین اسلام

- ۱- دینی است که با دعوت فراگیر خود، **تکوین یک فرهنگ جهانی** را مورد توجه قرار داده است.
- ۲- **اسلام دین عصر و نسل خاص نیست**، بلکه اصول اعتقادی و ارزش های آن، **اصول و ارزش های ثابتی** است، که همه **انبیاء** در طول تاریخ برای تبلیغ و ترویج آن مبعوث شده اند.
- ۳- این اصول و ارزش های اسلامی، **مطابق با نظام آفرینش و موافق با فطرت آدمیان** است. ← پس فرهنگ اسلام، **فرهنگ حق** است.
- ۴- **عقاید و ارزش های اسلامی** به گروه و قوم خاصی تعلق ندارند، بلکه **خصلتی جهانی** (عقاید و ارزش های جهان شمول) دارند.

## عقاید و ارزش های اسلامی

<p><b>توحید</b> ، حکایت از <b>خداوند واحدی</b> دارد ، خدایی که متعلق به قوم و قبیله ای خاص نیست ، بلکه <b>خداوند همه آدمیان</b> و پروردگار همه جهان هاست ، همه موجودات از او پدید می آیند و در نهایت به سوی او باز می گردند. او عالم را حکیمانه آفریده و تدبیر می کند . ( اشاره به « <b>حقیقت</b> » به عنوان یکی از ویژگی های فرهنگ مطلوب جهانی )</p>	<p>دیدگاه هستی شناسانه (توحیدی)</p>
<p>انسان موجودی <b>مختار</b> ، <b>مسئول</b> ، <b>متعهد</b> ، دارای فطرتی الهی و خلیفه خداوند روی زمین است ( اشاره به « <b>تعهد و مسئولیت</b> » به عنوان یکی از ویژگی های فرهنگ مطلوب جهانی )</p> <p><b>سعادت و عزت</b> انسان در <b>تقرب و نزدیک شدن</b> به خداوند و رسیدن به مقام خلافت الهی است .</p> <p><b>شقاوت و ذلت</b> انسان در <b>نسیان و فراموشی</b> حقیقت الهی خود و دیگر موجودات و هزینه کردن تمام ظرفیت ها و توانمندی های الهی خود ، برای زندگی محدود این جهان است . ( اشاره به « <b>معنویت</b> » به عنوان یکی از ویژگی های فرهنگ مطلوب جهانی )</p> <p>انسان <b>مسئول آباد کردن</b> این جهان و <b>موظف</b> به <b>پرهیز از فساد</b> در آن است .</p>	<p>دیدگاه انسان شناسانه</p>
<p><b>عقل</b> در فرهنگ اسلام ، زیباترین و محبوب ترین مخلوق <b>خداوند</b> است . ( اشاره به « <b>عقلانیت</b> » به عنوان یکی از ویژگی های فرهنگ مطلوب جهانی )</p>	<p>دیدگاه معرفت شناسانه (عقل)</p>
<p>پیامبران برای این امور مبعوث شده اند: <b>شکوفایی عقل آدمیان - اجرای عدالت - جلوگیری از چرخش ثروت در دست اغنیا - آزاد سازی مستضعفان از حاکمیت مستکبران</b> ( اشاره به « <b>عدالت و قسط</b> » به عنوان یکی از ویژگی های فرهنگ مطلوب جهانی )</p> <p>پیامبران برای <b>رهایی آدمیان</b> از رنجیره هایی آمده اند که انسان را به بندگی بت های انسان ساخته وادار می سازند.</p> <p>اسلام ، مسلمانان را موظف به تلاش برای آزادی مستضعفان می داند و پیروزی مستضعفان بر مستکبران و حاکمیت دینی حق را به همه بشریت نوید می دهد . ( اشاره به « <b>آزادی</b> » به عنوان یکی از ویژگی ها فرهنگ مطلوب جهانی )</p>	<p>عدالت و آزادی</p>

● اسلام ارزش های مطلوب یک فرهنگ جهانی مطلوب را دارد.

مراحل گسترش فرهنگ اسلامی

**عقاید و ارزش های اسلامی** با پذیرش انسان ها به عرصه **فرهنگ بشری** راه می یابند و نمود تاریخی پیدا می کنند. و در تاریخ گسترش خود ، چهار مرحله را پشت سر گذاشته اند:

۱- عصر نبوی ۲ - دوران خلافت ۳- دوره استعمار ۴- عصر بیداری اسلامی

عصر نبوی

خداوند سبحان ، پیامبر خود را با آیات روشنگر برای **تبلیغ توحید و گسترش فرهنگ اسلامی** در شرایطی برانگیخت که :

- شبه جزیره عربستان ، **فرهنگ جاهلی قبیله ای** داشت.
- شمال غربی شبه جزیره عربستان ، تحت نفوذ و سلطه **امپراتوری روم** و جنوب شرقی آن تحت تاثیر و سلطه **شاهنشاهی ایران** بود.

\* پس از ۱۳ سال دعوت مردم به اسلام ← با مقاومت در برابر فشارهای نظام قبیله ای عرب جاهلی ، **حکومت اسلامی** را تشکیل داد. رسول خدا

\* طی ۱۰ سال حکومت ← موانع سیاسی پیش روی اسلام در شبه جزیره عربستان را از بین برد .

در سال نهم هجرت ، گروه های مختلف برای پذیرش اسلام از سراسر شبه جزیره به مدینه آمدند . پیامبر خدا قبل از رحلت ، نامه های دعوت به دین خدا را به **امپراتوری های ایران و روم** فرستاده بود

● این موضوع یعنی دعوت سایر اقوام و ملت ها به آیین اسلام ، بیانگر آن است که عقاید و ارزش ها و هنجارهای فرهنگ اسلامی ، در **خدمت گروه یا قوم خاصی** نیست ، بلکه سعادت همه انسان ها را دنبال می کند و از آرمان های مشترک انسانی سخن می گوید.

### دوران خلافت

دوران خلافت از زمان رحلت رسول خدا آغاز شد و در طول خلافت **اموی ، عباسی و عثمانی** ادامه یافت .

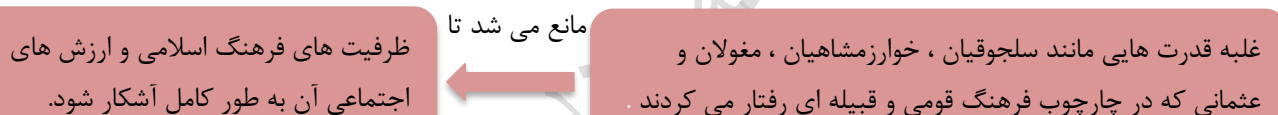
فرهنگ جاهلی	در عصر نبوی تا فتح مکه	در برابر اسلام آشکارا <b>مقاومت</b> کرده بود و پس از آن به ناچار <b>ظاهر اسلامی</b> به خودگرفته بود
دردوران خلافت		دوباره در جامعه اسلامی نمایان شد و به تدریج اقتدار جامعه اسلامی را براساس <b>روابط قبیله ای و عشیره ای</b> شکل داد.

عقاید و ارزش های جهان اسلام  
فارغ از عملکرد قدرت های سیاسی و با تلاش عالمان مسلمان ، از **مرزهای جغرافیایی و سیاسی جوامع مختلف عبور کرد** و بر قدرت سیاسی حاضر در این مناطق ، تاثیر گذاشت .

فرهنگ اسلامی ، به دلیل **قدرت و غنای خود** ، گروه مهاجم بیگانه را :

۱- درون خود هضم و جذب می کرد.

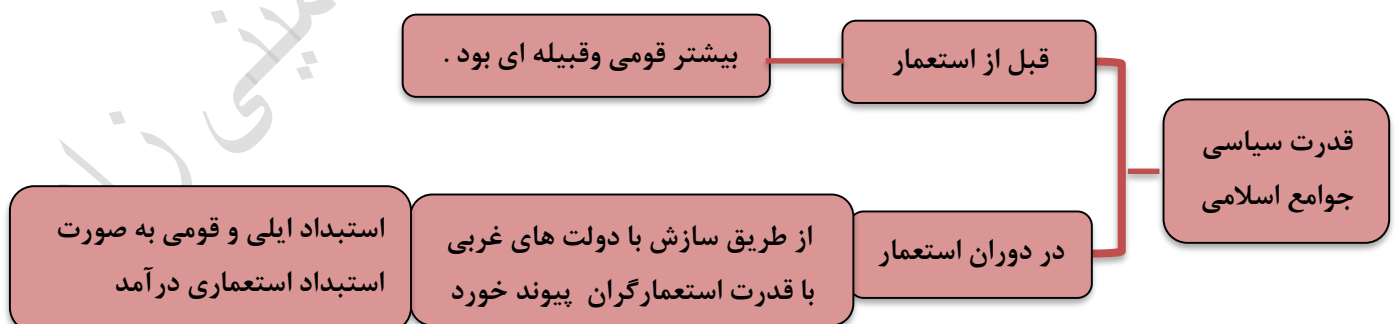
۲- یا دست کم آن ها را ناگزیر می ساخت تا برای استمرار و بقای خود ، در ظاهر از مفاهیم و ارزش های دینی استفاده کنند .



● بخشی از ارزش های اسلام ( مانند اخوت اسلامی ، عدالت ، تقوا ، قانون گرایی ، اتحاد و همبستگی ) با حاکمیت های قومی و قبیله ای نادیده گرفته می شد.

### دوره استعمار

**دولت های استعماری غربی** ، بخش های مختلف جوامع اسلامی را **تحت نفوذ و سلطه سیاسی** خود درآوردند و با تکیه بر **قدرت نظامی و صنعتی** خویش ، اغلب سیاستمداران و دولت مردان جوامع اسلامی را **مغلوب** خود ساختند .



## تفاوت راهبردی استبداد قومی (ایلی) با استبداد استعماری

<b>استبداد قومی</b>	اگر چه هویت غیر اسلامی داشت ، به دلیل نداشتن پشتوانه و پیشینه ای خارج از جغرافیای جهان اسلام ، از رویارویی مستقیم با فرهنگ توانمند اسلامی دوری می گزید و تلاش می کرد با رعایت ظواهر اسلامی ، ظاهر دینی خود را حفظ کند. (مانند استبداد ایلی قاجار)
<b>استبداد استعماری</b>	به دلیل این که در سایه قدرت و سلطه جهان غرب عمل می کرد ، برای تامین نیاز های اقتصادی و فرهنگی جهان غرب ، چاره ای جز حذف مظاهر فرهنگ اسلامی نداشت . (مانند استبداد استعماری رضاخان )

### عصر بیداری اسلامی

در جهان اسلام ، در مقابل نفوذ و سلطه فرهنگ غرب ، مقاوت هایی شکل گرفت ، که ریشه در فرهنگ اسلامی داشت ، و در جریان آن ها متفکران جهان اسلام خطرات سلطه فرهنگ غرب و فراموشی فرهنگ و هویت اسلامی را گوشزد کردند.

● انقلاب اسلامی ایران ، نقطه عطفی در باز گشت به فرهنگ اسلامی در جهان اسلام است .

بسیاری از نخبگان کشور های اسلامی ، تا قبل از انقلاب اسلامی ایران ، برای مقابله با سلطه استعمار ، از مکاتب و روش های غربی مانند ناسیونالیسم یا مارکسیسم استفاده می کردند.

علت شکست مکاتب و روش های غربی ( ناسیونالیسم و مارکسیسم ) در مبارزه با استعمار

۱- وحدت امت اسلامی را مخدوش می ساختند ۲- مورد حمایت مردمی که در دامان فرهنگ اسلام تربیت یافته بودند قرار نمی گرفتند

● امت اسلامی با الهام گرفتن از انقلاب اسلامی و باز گشت به سوی هویت الهی خود، مرحله جدیدی را در گسترش فرهنگ جهان اسلام آغاز کرده است .

### ناسیونالیسم (ملی گرایانه)

عبارت است از مجموعه ای از باورها و نمادها که دلبستگی و تعلق به ملت و عناصر تشکیل دهنده آن ( از قبیل سرزمین ، نژاد ، قوم و زبان ) را بیان می کند . در اندیشه ملی گرایانه صرفا تعلق خاطر و وابستگی به چنین عناصری ، آرمان و ارزشهای اساسی انسان ها محسوب می شود و هویت ملی را تعیین می کند و آن ها را از سایر ملت ها جدا می سازد.

### مارکسیسم

عبارت از تفکری که عناصر اصلی آن از اندیشه های مارکس ( فیلسوف و جامعه شناس آلمانی اواخر قرن نوزدهم ) ساخته شده است . اندیشه مارکسیسم تنها راه رهایی از نظام سرمایه داری و مشکلات آن را انقلاب طبقاتی ( انقلاب کارگران علیه سرمایه داران ) می داند.

## توضیح تصاویر:

تصویر صفحه ۲۷- در تصویر حجاب ، قرائت قرآن ، نماز خواندن ، دعا کردن با تفکیک مرد و زن در بین اقوام مختلف نمایش داده شده است . اشاره به ویژگی های فرهنگ اسلامی ( بخش اول درس ) دارد .

تصویر صفحه ۲۸- تصویر مسجد النبی در مدینه ( حریم نبوی و آرامگاه حضرت محمد «ص» ) : ارتباط با عصر نبوی و تشکیل حکومت اسلامی در مدینه دارد.

تصاویر بالای صفحه ۲۹ - تصویر مسجد جامع سامرا از مساجد مشهور دوره عباسیان و مسجد اموی در دمشق : ارتباط با دوران خلافت در تاریخ اسلام دارد و اسلام در دوران خلافت استمرار داشته است .

تصاویر پائین صفحه ۲۹ - تصویر کاخ دلمه باغچه واقع در استانبول ترکیه آخرین اقامتگاه سلطنتی پادشاه عثمانی بوده ۱۴ تن ورقه طلا به کار رفته است . و تصویر سردیس شاهزاده سلجوقی قرن ۱۲ میلادی که اکنون در موزه ای در نیویورک نگه داری می شود. مهم ترین پوشش سر پادشاهان سلجوقی و غزنوی تاج با تزئیناتی از جواهرات بود : بیان می کند که در دوران خلافت ارزشهای و هنجارها و رفتارهای جاهلی در جامعه اسلامی نمایان شد. و خلفای عثمانی مانند پادشاهان زندگی می کردند

تصاویر صفحه ۳۰- تصویر نشان Halal ( حلال ) در فروشگاه های کشورهای غربی برای استفاده مسلمانان و تصویر خانم محجبه با پرچم کشور فرانسه : گسترش اسلام در کشورهای غربی را نشان می دهد.

تصاویر صفحه ۳۱ - تصویر تکیه دولت ، بنایی برای برگزاری مراسم محرم و صفر و اجرای تعزیه به فرمان ناصرالدین شاه در تهران : نشان دهنده استبداد ایلی و قومی قاجار ( دوری از رویارویی مستقیم با فرهنگ توانمند اسلامی با رعایت ظواهر اسلامی ، ظاهر دینی خود را حفظ می کردند) و تصویر منع استفاده زنان و دختران ایرانی از چادر ، روبند و روسری به دنبال تصویب قانونی در ۱۷ دی ۱۳۱۴: نشان دهنده استبداد استعماری رضا خان ( به دلیل اینکه در سایه قدرت و سلطه جهان غرب عمل می کرد ، برای تامین نیازهای اقتصادی و فرهنگی جهان غرب چاره ای جز حذف مظاهر فرهنگ اسلامی نداشت )

تصاویر پایین صفحه ۳۱ - تصویر سید جمال‌الدین اسد آبادی از نخستین بیدارگران اسلامی قرن ۱۹، تصویر امام موسی صدر از پیشگامان بیداری اسلامی قرن ۲۰، تصویر شیخ ابراهیم زکزاکی رهبر جنبش اسلامی نیجریه قرن ۲۱ : هر سه تصویر اشاره به بیدارگران اسلامی به ترتیب در سه قرن متوالی دارد . با توجه به تصویر امام خمینی در کنار شیخ زکزاکی رهبر جنبش اسلامی در نیجریه ( تصویر سمت چپ ) جنبش های اسلامی از انقلاب اسلامی ایران تاثیر می گیرند .

## پاسخ فعالیت های کتاب:

سوال متن کتاب پایین صفحه ۲۷

براین اساس توانمندی های اسلام برای ساختن یک فرهنگ جهانی مطلوب چیست ؟ یک فرهنگ جهانی مطلوب باید دارای ارزشهای (حقیقت ، معنویت ، عدالت ( قسط ) ، آزادی (حریت ) ، تعهد ( مسئولیت ) و عقلانیت باشد این ارزش ها در باورهای اسلامی دیده می شود و اسلام ارزش های مطلوب جهانی را دارد.

( در صفحه ۲ درسنامه «جدول عقاید و ارزش های اسلام» به طور کامل تشریح شده است )

سوال متن کتاب بالای صفحه ۲۸

۱- عقاید و ارزش های اسلامی چگونه وارد فرهنگ بشری شدند ؟

عقاید و ارزش های اسلامی با پذیرش انسان ها ( از طریق تبلیغ عالمان و مبلغان اسلامی ، از طریق جنگ و فتح سرزمین ها و از طریق تعاملات تجاری ) به عرصه فرهنگ بشری راه می یابند.

۲- آیا می دانید فرهنگ اسلامی در تاریخ گسترش خود چه دوره هایی را پشت سر گذاشته است ؟

عصر نبوی - دوران خلافت - دوره استعمار - دوره بیداری اسلامی

سوال متن کتاب پائین صفحه ۳۰

۱- فرهنگ اسلامی و استعمار غربی چگونه با هم مواجه شدند؟

دولت های استعماری غربی ، بخش های مختلف جوامع اسلامی را تحت نفوذ و سلطه سیاسی خود درآوردند و با تکیه بر قدرت نظامی و صنعتی خود ، اغلب سیاست مداران جوامع اسلامی را مغلوب خود کردند.

۲- استعمار غربی چه تاثیری بر فرهنگ اسلامی گذاشت و فرهنگ اسلامی با استعمار غربی چه برخوردی داشت ؟

یکپارچگی قلمرو اسلامی از بین رفت - برخی ارزش های اسلامی را حذف کرد یا تغییرداد- بخش هایی از ذهنیت مسلمانان را به خود باختگی فرهنگی دچار ساخت - ایجاد فرقه های جدید ، اجبار به حذف مظاهر سیاسی و غیره .....

بخشی از ذهنیت مسلمانان به خود بیگانگی فرهنگی دچار شد - قدرت سیاسی جوامع اسلامی از طریق سازش با قدرت استعمار گران پیوند خورد - استبداد استعماری را تجربه کرد- در مقابل نفوذ و سلطه فرهنگ غرب مقاومت ها ، جریان های بیداری اسلامی و جنبش های استقلال طلبانه شکل گرفت و در نهایت طرد مکاتب و روش های غربی (که برای مقابله با سلطه استعمار استفاده می شد) و الهام گرفتن از انقلاب اسلامی و بازگشت به سوی هویت الهی خود و آغاز مرحله جدید در گسترش فرهنگ جهانی اسلام

**فعالیت های مکمل:**

بخوانیم و بدانیم صفحه ۳۰

بریده ای از کتاب کارنامه اسلام نوشته عبدالحسین زرین کوب (چاپ اول ۱۳۴۸) می باشد( موضوع کتاب فرهنگ

و تمدن اسلام است ) : درارتباط با پذیرش دین اسلام در شرق و غرب دنیا و رشد و نمو سریع آن می باشد

تحقیق کنید صفحه ۳۰

۱- کدام یک از ارزش های اجتماعی اسلام با حاکمیت قومی و قبیله ای نادیده گرفته می شد؟

ارزش های انسانی و اسلامی همچون برابری - عدالت - دوری از تعصبات قومی و قبیله ای - اخوت اسلامی و عدم وجود تبعیض بین انسان ها - اهمیت دادن به زنان در جامعه - توجه به اتحاد و همبستگی در بین مسلمانان - عدالت و بهره مندی همه از بیت المال و غیره .....

۲- درباره نادیده انگاشتن ارزش های اجتماعی چون اخوت اسلامی ، عدالت ، ضابطه گرایی ( درمقابل رابطه گرایی

( تحقیق کنید. **اخوت اسلامی** ) تقوا کم رنگ شد - ارزش های خونی و نژادی رشد کرد - برابری و برادری به قوم مداری

تبدیل شد ( **عدالت** ) تبعیض ها جای عدالت را گرفت - محروم ساختن ضعفا ، افراد فقیر و افراد مخالف از بیت المال )

**ضابطه گرایی** ( احیای سنت های جاهلی - زهد و ساده زیستی به تجملات تبدیل شد . استبداد ایلی و قبیله ای جای آزادی را گرفت - مسلط کردن افراد بی ایمان بر سر مردم و عقب زدن و خانه نشین کردن چهره های باتقوا )

تحقیق کنید صفحه ۳۲

درباره تاثیرات صد سال اخیر ناسیونالیسم در جهان اسلام تحقیق کنید.

تمام حرکت های ناسیونالیستی ( پان عربیسم عبدالناصر در مصر ، پان ترکیسم اتاتورک در ترکیه ، پان ایرانیسم پهلوی در ایران ) باعث از بین رفتن وحدت مسلمانان شد ، هویت سازی بر اساس ارزش های سوکولار به وجود آمد ، اختلافات نژادی افزایش یافت و در نهایت مقاومت اسلامی ضعیف شد.

ببینیم و بدانیم صفحه ۳۲

**فیلم محمد رسول الله** : معرف عصرنبوی است. **فیلم عمر مختار** : معرف دوره استعمار. **فیلم سربداران** : معرف عصر خلافت

## سوالات امتحانی پرتکرار:

- ۱- کدام یک از ارزش های اسلامی ، معیار سنجش عقاید و ارزش های مختلف است و از حقانیت آن دفاع می کند؟  
(الف) مختار بودن انسان (ب) عقل انسان (ج) توحید (د) اجرای عدالت و قسط
- ۲- کدام یک از ارزش های اسلامی ، معنای راستین خود را در کنار ارزش های دیگر پیدا می کند؟  
(الف) معنویت (ب) مختار بودن انسان (ج) اجرای عدالت و قسط (د) عقلانیت انسان
- ۳- عقاید و ارزش های اسلامی چگونه وارد فرهنگ بشری شدند؟  
(الف) با تبدیل شدن به نمود فرهنگی و تاریخی (ب) بر حسب حقیقت و ذات خود  
(ج) با قبول و پذیرش انسانها (د) با از بین بردن موانع سیاسی پیش روی خود
- ۴- مردم جوامع اسلامی در چه زمانی برای مقابله با استعمار ، به جای استفاده از مکاتب دیگر به سوی هدایت الهی باز گشتند؟  
(الف) قبل از انقلاب اسلامی ایران (ب) قبل از قیام ۱۵ خرداد ۱۳۴۲  
(ج) بعد از قیام خرداد ۱۳۴۲ (د) بعد از انقلاب اسلامی ایران
- ۵- زیباترین و محبوب ترین مخلوق خداوند در فرهنگ اسلام ..... است .
- ۶- قبل از ظهور اسلام شبه جزیره عربستان ، فرهنگ ..... داشت.
- ۷- در سال ..... گروه هایی مختلف برای پذیرش دین اسلام از سراسر شبه جزیره عربستان به مدینه آمدند.
- ۸- ..... نقطه عطفی در باز گشت به فرهنگ اسلامی در جهان اسلام است .
- ۹- امت اسلامی با الهام گرفتن از ..... و بازگشت به سوی هویت الهی خود مرحله جدیدی را در گسترش فرهنگ جهانی اسلام آغاز کرده است .
- ۱۰- استبداد تاریخی و قومی در جوامع اسلامی هویت ..... غیر اسلامی داشت.
- ۱۱- مهم ترین عقاید و ارزش های جهان اسلام را نام ببرید؟
- ۱۲- سعادت و عزت انسان در چه چیزی است ؟
- ۱۳- شقاوت و ذلت انسان چه زمانی اتفاق می افتد؟
- ۱۴- پیامبران به چه منظوری مبعوث شدند؟
- ۱۵- جایگاه عقل در دیدگاه اسلام چگونه است ؟
- ۱۶- فرهنگ اسلامی در مراحل گسترش خود چه دوره هایی را پشت سر گذاشته است ؟
- ۱۷- عصر نبوی را به عنوان یکی از مراحل گسترش فرهنگ اسلامی توضیح دهید؟
- ۱۸- از مراحل گسترش فرهنگ اسلامی ، دوره خلافت را توضیح دهید؟
- ۱۹- چرا قدرت هایی مانند سلجوقیان ، مغولان ، عثمانی و.... مانع از آن می شد که ظرفیت ها و ارزش های اجتماعی فرهنگ اسلامی به طور کامل آشکار شود؟
- ۲۰- دوره استعمار چه تاثیراتی بر فرهنگ اسلامی داشته است ؟
- ۲۱- منظور از استبداد استعماری چیست و چگونه به وجود می آید ؟
- ۲۲- در مراحل گسترش فرهنگ اسلامی عصر بیداری از چه ویژگی هایی برخوردار است؟
- ۲۳- کدام بخش از ارزش های اجتماعی اسلام با حاکمیت های قومی و قبیله ای نادیده گرفته می شود؟
- ۲۴- عملکرد استبداد ایلی قاجار را با استبداد استعماری رضا خان مقایسه کنید؟
- ۲۵- تفاوت راهبردی استبداد قومی با استبداد استعماری در چیست ؟
- ۲۶- نخبگان کشور های اسلام تا قبل از انقلاب اسلامی برای مقابله با سلطه استعمار از چه روش هایی استفاده می کردند؟



- ۲۷- علت شکست مکاتب و روش های غربی در مبارزه با استعمار چه بود؟
- ۲۸- انسان بر چه اساسی مسئول آباد کردن این جهان و موظف به پرهیز از فساد در خشکی و دریاست؟
- ۲۹- عقاید و ارزش های اسلامی بعد از ورود به عرصه فرهنگ بشری ، چه نمودی پیدا می کنند؟
- ۳۰- متفکران جهان اسلام ، چه خطراتی را گوشزد کرده بودند؟
- ۳۱- اصول اعتقادی و ارزش های اسلام مطابق با چه مواردی بود؟
- ۳۲- انسان در دیدگاه اسلام چگونه موجودی است؟
- ۳۳- چگونه امت اسلامی مرحله نوینی ، را در گسترش فرهنگ جهانی اسلام رقم می زدند؟
- ۳۴- درباره بخشی از ارزش های اجتماعی اسلام که با حاکمیت های قبیله ای و قومی نادیده گرفته می شدند ، توضیح دهید؟
- ۳۵- درباره تأثیرات صد سال اخیر ناسیونالیسم در جهان اسلام توضیح دهید؟

با هم تکمیل کنید



پی زاده